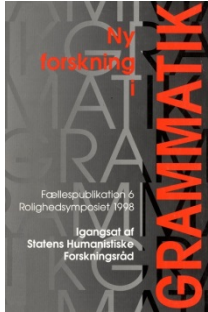

Ny Forskning i Grammatik

Titel:	V og V-konstruktioner på dansk En parahypotaktisk konstruktion?	
Forfatter:	Bente Lihn Jensen	
Kilde:	C. Bache, L. Heltoft & M. Herslund (red.). <i>Ny Forskning i Grammatik</i> 6, 1999, s. 145-162	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive	

© Forfatterne og Odense Universitetsforlag 1999

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

V og V-konstruktioner på dansk En parahypotaktisk konstruktion?

Bente Lihn Jensen

1. Indledning

I denne artikel behandles et emne vedrørende dansk syntaks og semantik som oprindeligt blev præsenteret af danskgruppen (Hansen & Heltoft 1995) og som jeg efterfølgende har forholdt mig til i forb.m. databehandling af den empiriske undersøgelse den udvidede italienskgruppe foretog i 1995.¹

Det drejer sig om den konstruktion der er illustreret i (1) - (6") og som jeg i tidligere arbejder med en lidt kryptisk benævnelse har kaldt V og V-konstruktioner, hvor V snart står for VP, snart for verbum, snart for andet, hvilket vil blive uddybet i det følgende:

- (1) Han går med aviser og passer kiosken. (H&H)
- (2) "Velkommen!" sagde Maria og smilede over hele femøren.
- (3) Poul skubbede bilen og fik den igang.
- (4) Han fulgte mit eksempel og begyndte at dyrke motion. (H&H)
- (5) Hun rejste sig og tog sin frakke. (H&H)
- (6) Han sad inde i stuen og læste avis.
- (6') Han sad og læste avis inde i stuen.
- (6") Han sad og læste avis. (H&H)

Note: (H&H) efter eksemplet angiver at det stammer fra Hansen & Heltofts materiale (1995).

---

¹ Se Skytte et al. (1999) for en præsentation af projektet.

De enkelte eksempler er så godt som alle flertydige, hvilket bl.a. fremgår af behandlingen senere i denne artikel (afsnit 3.)² samt af de italienske ækvivalenter der vises i Oversigt 1.

1.1. Italienske ækvivalenter

OVERSIGT 1

Italienske ækvivalenter til de danske typeeksempler

EKSEMPEL	MORFOSYNTAKS
(i1) Consegna i giornali a domicilio e lavora nell'edicola.	<i>paratakse</i>
(i2a) "Benvenuto!" Maria gli disse sorridendo .	<i>gerundio</i>
(i2b) "Benvenuto!" Maria gli disse e gli sorrise .	<i>paratakse</i>
(i3a) Spingendo la macchina Paolo l'ha fatta ripartire.	<i>gerundio</i>
/Paolo ha fatto ripartire la macchina spingendola .	<i>gerundio</i>
(i3b) Paolo ha spinto la macchina e l'ha fatta ripartire .	<i>paratakse</i>
(i4a1) Ha seguito il mio esempio: ha cominciato a far ginnastica.	<i>kolon</i>
(i4a2) Ha seguito il mio esempio di far ginnastica	<i>infinitiv</i>
(i4b) Ha seguito il mio esempio e ha cominciato a far ginnastica .	<i>paratakse</i>
(i5a1) Si è alzata per (andare a) prendere il soprabito .	<i>infinitiv</i>
(i5a2) Alzandosi ha preso il soprabito.	<i>gerundio</i>
(i5b) Si è alzata e è andata a prendere il soprabito .	<i>paratakse</i>
(i6) Era in salotto che leggeva il giornale .	<i>relativsætn.</i>
(i6') Leggeva/Stava leggendo il giornale in salotto.	<i>simplexverbum/</i>
/In salotto leggeva/stava leggendo il giornale.	<i>verbalperifrase</i>
(i6'') Leggeva il giornale.	<i>som i (6')</i>
/Stava leggendo il giornale.	

2 Se endvidere Jensen 1998.

Som det fremgår af de italienske eksempler, findes der som oftest (det gælder eksemplerne (2) - (6)) to eller flere varianter, hvoraf den ene er en parataktisk konstruktion (variant (b)) mens den anden er en ikke-parataktisk der kan være realiseret på forskellig måde: ved gerundio, ved infinitiv der fungerer som styrelse, eller ved såkaldt prædikativ relativsætning (= relativsætn) (i6)). Dertil kommer eksemplerne (i6') og (i6'') hvor den danske V og V-konstruktion gengives med ét verbal på italiensk enten i form af simplexverbalformen *leggere* (imperfetto af *leggere: læse*) eller af verbalperifrasen [*stare* + gerundio] hvor det er hjælpeverbet *stare* der optræder i imperfetto.

De italienske eksempler kan således opdeles i 3 hovedgrupper:

1. de eksempler der som de danske indeholder to finitte verbalformer. Det drejer sig om (i1) og variant (b) af eksemplerne (i2) - (i5). Der er dog den væsentlige forskel at der på italiensk ikke er tale om *conjunction reduction* (se definition i 2.1.2.) da de finitte verbalformer på italiensk udover at angive tempus, modus og diatese også angiver oplysninger om person og tal. Til de to danske varianter illustreret i henholdsvis (3) og (3a) svarer der således kun én gengivelsesmulighed på italiensk forudsat at kravet om sideordning skal opretholdes
  - (3) Peter skubbede bilen og fik den igang.
  - (3a) Peter skubbede bilen, og han fik den igang.
  - (i3) Peter ha spinto la macchina e l'ha fatta ripartire.
2. de eksempler der ligesom eksemplerne i den førstnævnte gruppe indeholder to prædikater, men hvoraf kun det ene foreligger i finit form. Det drejer sig om (a)-varianterne af (i2) - (i5) samt (i6)
3. de eksempler der kun indeholder ét prædikat som det er tilfældet i (i6') - (i6'').

De to førstnævnte grupper er eksempler på det der i Matthiessen & Thompson 1988 kaldes *clause combining*³, hvor *clause* kan siges at svare til proposition. Typisk vil den første gruppe blive henregnet til den

3 Fænomenet er bl.a. behandlet i Jensen, Korzen & Skytte 1995 og Jensen 1999a og 1999b.

form for *clause combining* der i psykolingvistisk eller kognitivt semantisk perspektiv kaldes *parataxis* hvor de to størrelser er ligeværdige og enten begge fungerer som kerne eller begge som satellit, hvilket som oftest vil være en såkaldt listefunktion. Den anden gruppe vil derimod typisk blive udlagt som det der i samme artikel kaldes for *hypotaxis*: en betegnelse der angiver at de to størrelser står i et kerne-periferiforhold til hinanden. Disse to størrelser kaldes hos Matthiessen & Thompson (op.cit.) for **nukleus** og **satellit**. Den tredje hovedgruppe kan derimod ikke henregnes til *clause combining* da gruppen er karakteriseret ved kun at indeholde én *clause*.

2. Mulige grammatiske forklaringer

Vender vi nu tilbage til de danske V og V-konstruktioner, der er kendetegnet ved at der til det andet finitte verbum ikke er knyttet noget eksplicit subjekt, er spørgsmålet om den flertydighed den enkelte konstruktion i de fleste tilfælde har – jf. bl.a. de italienske ækvivalenter i Oversigt 1, udelukkende beror på pragmatiske faktorer som fx Carston (1994) gør sig til talsmand for, eller om den også kan forklares grammatisk.

I det følgende vil der blive argumenteret for at flertydigheden også kan forklares grammatisk, og indledningsvis vil vi præsentere tidligere udlægninger af hvordan konstruktionen er blevet eller kunne være blevet forklaret.

2.1. Tidligere forklaringer

V og V-konstruktionen er en konstruktion der såvidt jeg kan skønne, genfindes på engelsk (hvor *og* selvfølgelig er erstattet af *and*) selv om manifestationsreglerne ikke er identiske.

I den lingvistiske litteratur vedrørende dansk og bl.a. engelsk ses det "manglende subjekt" i anden del af konstruktionen forklaret som: elipse, såkaldt *conjunction reduction*, *cosubordination* eller parahypotakse, eller *desententialization*.

2.1.1. Ellipse

I Hansen & Heltoft (op.cit.) forklares eksemplerne (1), (4) og (5) som

elliptiske konstruktioner med variende grad af sammenknytning af informationer. Den stærkeste grad af sammenknytning mener forfatterne findes i (5), men såvel (4) som (5) siges at kunne tolkes på to måder hvoraf den ene betydningsmæssigt afviger fra den tilsvarende fuldkonstruktion.

For at kunne afgøre om der er tale om ellipse i (nogle manifestationer af) den her behandlede konstruktion, er det af afgørende betydning at definere hvad der menes med ellipse da definitionerne er mange. I lighed med de lingvister der mener at ellipse er et fænomen der vedrører sprogbrugen (jf. fx Korzen 1998), vil jeg her definere en elliptisk konstruktion som 'en konstruktion hvor noget er udeladt fordi det i den ko- og kontekst det optræder i, opfattes som redundant og derfor overflødig, men som uden betydningsændring kan indsættes. Den elliptiske konstruktion og den tilsvarende fuldkonstruktion er semantisk set synonyme.' Dette illustreres i (7) - (7a) og (8) - (8a):

- (7) Peter kom hjem kl. 18.00 og satte sig og så TV-avis kl. 18.30.
 (7a) Peter kom hjem kl. 18.00, og han satte sig og så TV-avis kl. 18.30.
- (8) (Om torsdagen er der på skift en der giver øl til hele holdet.) I morgen er det Benjamin der giver.
 (8a) (Om torsdagen er der på skift en der giver øl til hele holdet.) I morgen er det Benjamin der giver øl til hele holdet.

Jeg er derfor uenig med Hansen & Heltoft i at (1) - (6) altid kan udlægges som elliptiske, men som det vil fremgå af afsnit 3., er det i visse tilfælde muligt at forklare V og V-konstruktionen på denne måde.

2.1.2. 'Conjunction reduction'

Med *conjunction reduction* forstås en konstruktion hvor et pronominalt subjekt der ikke står i første del af en sideordnet konstruktion, er reduceret bort. Der er iflg. Grassi 1996 kun tale om *conjunction reduction* når konjunktionen er rent sideordnende (i Grassi tales der om 'costruzione coordinata copulativa' (op.cit.: 151)). *Conjunction reduction* er ikke synonym med ellipse da det manglende subjekt langt fra altid lader sig indsætte uden betydningsændring til følge (op.cit: 153ff).

Som vi skal se i det følgende afsnit 3., kan V og V-konstruktionen i visse tilfælde forklares som eksempel på *conjunction reduction*.

2.1.3. 'Cosubordination'

Eksemplerne på *conjunction reduction* henregnes til det der i Folin & Van Valin 1984 efter Olson 1981 kaldes *cosubordination*.

Cosubordination er kendetegnet ved følgende to træk: [- *embedding*] og [+ *dependent*] og står i modsætning dels til *coordination* der er kendetegnet ved to negative træk: [- *embedding*] og [- *dependent*] dels til *subordination* hvis kendetegn er to positive træk: [+ *embedding*] og [+ *dependent*] (se Foley & Van Valin op.cit: 242).

Det klassiske eksempel på *cosubordination* er de såkaldte *serializations* (dansk: serieverbsumkonstruktioner) der findes på forskellige eksotiske sprog som fx Barai og som er kendetegnet ved at to finitte verbalformer asyndetisk følger efter hinanden som illustreret i (9) - (10) der er hentet fra Foley & Van Valin (p. 241, eks. (6.6.)a-b); men også et eksempel som det engelske i (11) udlægges i Foley & Van Valin (op.cit: 259) som eksempel på *cosubordination*

- (9) Fu fi fase isoe.
3sg sit letter write
= He sat (down) and wrote a letter.
- (10) Fu fase fi isoe.
3sg letter sit write
= He sat writing a letter.
- (11) Fred has already left Santa Fe and should arrive in New Orleans tomorrow. (= (6.39)b.)

I det følgende vil vi i stedet for *cosubordination* tale om **parahypotakse**⁴, som dog defineres på samme måde.

4 I forbindelse med sammenligning med italiensk er det værd at bemærke at gerundio i Solarino 1992 omtales som en parahypotaktisk konstruktion. Det kunne tyde på, som omtalt andetsteds (se Jensen 1999a og 1999b), at den danske V og V-konstruktion på flere måder kan sammenlignes med konstruktioner der på italiensk indeholder gerundio. Sådanne benyttes da også ofte som gengivelse af den danske konstruktion, som det bla. fremgår af Oversigt 1.

2.1.4. *Desententialization*

De netop omtalte fænomener *cosubordination* og *conjunction reduction* opfattes i Lehmann 1988 som eksempler på det der dér overordnet kaldes *desententialization*, hvormed menes sproglige strukturer der adskiller sig fra helsætninger (eng: *full-fledged sentences*) der er kendetegnet ved: selvstændig illokution, modus, tempus, aspekt samt egne aktanter og frie tilføjelser (op.cit: 193). Ledsætninger og non-finitte verbalkonstruktioner er iflg. Lehmann mindre *downgraded* end NP'er i forhold til helsætninger, men de har alle det til fælles at de ikke har bevaret alle de træk der er karakteristiske for helsætninger. Der opregnes en hel liste af træk der medfører *desententialization*, hvoraf de vigtigste i den aktuelle sammenhæng er: manglende subjekt (forfatteren taler om 'dispensability of subject') og manglende selvstændig tempus- og modusbrug ('constraints on/loss of modal elements and mood and of tense and aspect') (se op.cit: 200).

2.2. *Nærværende forklaring*

Da der ikke i nogen af de danske V og V-konstruktioner eksplicit er udrykt subjekt til det prædikat der følger efter konjunktionen *og*, kunne de således ud fra en overfladisk betragtning muligvis alle udlægges som eksempler på *conjunction reduction* og/eller parahypotakse; men som jeg vil argumentere for i det følgende, mener jeg ikke konstruktionen er så entydig. Jeg vil derimod argumentere for at opfatte V og V-konstruktioner på det synkrone plan som manifestation af en af to mulige morfosyntaktiske strukturer:

1. [+ *conjunction reduction*]
2. [- *conjunction reduction*]

hvor begge strukturer kan opdeles yderligere, som det vil fremgå af det følgende. Kun i 1. mener jeg der kan være tale om parahypotakse.

På det psykologingvistiske plan kan V og V-konstruktioner desuden overordnet opfattes som manifestation af to strukturer:

1. [+ *clause combining*]
2. [- *clause combining*].

3. Gennemgang af de danske eksempler

I en *V og V*-konstruktion kan der generelt foretages én eller flere substitutioner der hver på deres måde tydeliggør hvilken grammatisk konstruktion der sandsynligvis er tale om. I det følgende vil jeg – delvis inspireret af Hansen & Heltoft (op.cit.) – præsentere tre forskellige former for substitution:

- indføjelse af pronominalt subjekt til prædikat 2
- substitution af *og* med *samt*
- substitution af *V og V*-konstruktion med simplexverbum.

I en del tilfælde vil én eller flere af disse substitutioner være mulige uden at udtrykket ændrer betydning, mens det i andre tilfælde ikke vil være det. Den følgende gennemgang bygger på denne opdeling.

3.1. Substitution er mulig uden betydningsændring

Som sagt vil vi nedenfor se på tre substitutionsmuligheder, der såvel grammatisk (eller morfosyntaktisk) som psykologvistisk (eller kognitivt semantisk) falder inden for snart den ene hovedkategori snart den anden.

3.1.1. Indsættelse af pronominalt subjekt i sætning 2

Som nævnt kan *V og V*-konstruktionen opfattes som en elliptisk konstruktion i de tilfælde hvor det “manglende” subjekt kan indløjes ved det andet prædikat uden at betydningen ændres. Dette er teoretisk muligt i flere tilfælde som det fremgår af variant 1 af de oprindelige eksempler:⁵

- (1)1 Han går med aviser, og **han** passer kiosken.
- (2)1 “Velkommen!” sagde Maria, og **hun** smilede over hele femøren.
- (3)1 Poul skubbede bilen, og **han** fik den igang.
- (4)1 Han fulgte mit eksempel, og **han** begyndte at dyrke motion.
- (5)1 Hun rejste sig, og **hun** tog sin frakke.
- (6)1 Han sad inde i stuen, og **han** læste avis.
- (6')1 *Han sad, og **han** læste avis inde i stuen.
- (6'')1 *Han sad, og **han** læste avis.

5 I skriftsproget medfører det indføjelse af komma mellem de to sætninger.

Med denne omskrivning signalerer afsender at de to situationer som ytringen refererer til, skal opfattes som uafhængige af hinanden. Det kan illustreres ved at adverbialer som fx *tillige* og *desuden* kan indføres i sætning 2:

- (4) 1adv Han fulgte mit eksempel, og han begyndte **desuden** at dyrke motion.
 (4) adv Han fulgte mit eksempel og begyndte **desuden** at dyrke motion.
 (5) 1adv Hun rejste sig, og hun tog **tillige** sin frakke.
 (5) adv Hun rejste sig og tog **tillige** sin frakke.

Psykolingvistisk er der her tale om *parataxis* (se 1.2.), og det faktum at variant 1 betydningsmæssigt kan svare til V og V-konstruktion, taler umiddelbart for at opfatte sidstnævnte i denne udlægning som en elliptisk konstruktion der består af: sætning + *og* + elliptisk sætning.

3.1.2. Substitution af *og* med *samt*

I visse tilfælde kan *og* erstattes med *samt* som det fremgår af variant 2 af eksemplerne (1) - (6"):

- (1) 2 Han går med aviser **samt** passer kiosken.
 (2) 2 "Velkommen!" sagde Maria **samt** smilede over hele femøren.
 (3) 2 Poul skubbede bilen **samt** fik den igang.
 (4) 2 Han fulgte mit eksempel **samt** begyndte at dyrke motion.
 (5) 2 Hun rejste sig **samt** tog sin frakke.
 (6) 2 Han sad inde i stuen **samt** læste avis.
 (6') 2 *Han sad **samt** læste avis inde i stuen.
 (6") 2 *Han sad **samt** læste avis.

I modsætning til *og* der kan sidestille to sproglige størrelser på samtlige sproglige niveauer, kan *samt* ikke bruges til at sidestille sætninger, hvilket fremgår af (12):

- (12) *Han går med aviser **samt** han passer kiosken.

Det betyder at der i denne variant må være tale om sidestilling af to VP'er ikke af to sætninger. Her er der med andre ord tale om ren og skær paratakse på linje med det man finder ved sideordning af andre størrelser end VP'er som fx illustreret i (13):

(13) Det danske flag er rødt og hvidt.

der kan omskrives til henholdsvis (13a) - (13b):

(13a) Det danske flag er tofarvet: rødt og hvidt.

(13b) Der er to farver i det danske flag: rød og hvid.

men næppe i naturlig sprogbrug til (13c):

(13c) ?*Det danske flag er rødt, og det danske flag er hvidt.

At der er tale om sidestilling af to prædikater og ikke af to sætninger ses tillige i svaret i (14) - (15):

(14) – Hvad laver Steen?

– Han læser jura **og/samt** arbejder på en tank tre aftener om ugen.

(15) Hvad er du i gang med?

– Jeg bager brød **og/samt** steger frikadeller.

og/samt skal læses på den måde at *og* kan erstattes med *samt* uden i det mindste væsentlige betydningsændringer.⁶

I denne type V og V-konstruktion mener jeg ikke det er berettiget at tale hverken om ellipse eller om parahypotakse og altså heller ikke om *conjunction reduction*. Selv om såvel verbet *bage* eller eventuelt *bage brød* som verbet *steg* i deres leksikalske struktur selvfølgelig forudsætter en entitet der refererer til den person der udfører handlingen, opfatter

6 Der tænkes her på at *samt* – som angivet i *Ordbog over det Danske Sprog* vol. 18 (1939) – i visse tilfælde kan betyde *og desuden*, hvorved der signaleres større afstand mentalt set mellem de to situationer de to prædikationer refererer til.

jeg i lighed med Korzen (1998: 131) sætningen som manifestation af én helsætning hvis prædikatsdel er udfyldt af et paratagme.

Psykolingvistisk er det måske mere uklart om der er tale om *clause combining* eller ej, et aspekt pladsen her ikke tillader mig at uddybe. Indtil videre vil jeg dog mene at der generelt er tale om [+*clause combining*] og at der tilsyneladende kan være tale om snart *parataxis* snart *hypotaxis*.

3.1.3. Substitution af V og V-konstruktion med simplexverbum

I visse tilfælde kan V og V-konstruktionen erstattes af simplexverbum. Det er tilfældet hvor det første verbum i V og V-konstruktionen er et tilstands- eller bevægelsesverbum som fx *stå*, *sidde*, *ligge* eller *gå/komme* (+ retningsadverbium som fx *ind*, *hen*, *ud*). Det er (6") og (16) eksempler på:

(16) Han kom (hen) og betalte i går.

(16a) Han betalte i går.

Det første verbum kan desuden være et hortativt verbum af typen *tage*, *se*, *være rar* og lignende:

(17) Du må nok se/tage og skrive en af dagene.

(17a) Du må nok skrive en af dagene.

(18) Vær rar og ring når du kommer frem.

(18a) Ring når du kommer frem.

I disse eksempler er der, som bl.a. Lehmann 1988 gør opmærksom på, sket en fuldstændig grammatikalisering i og med at der ikke længere er tale om to propositioner der sidestilles. V og V-konstruktionen fungerer her som ét verbal, og i modsætning til den konstruktion vi skal se nærmere på i 3.2. er det verbet i den første proposition der har mistet sin sætningsstatus (eng: *sentence*) og er blevet til en form for hjælpeverbum (fremover forkortet Aux). Denne form for konstruktion kaldes i Lehmann 1988: 201ff for grammatikalisering af fuldsætningsverbalet, således at det er verbalet i den oprindeligt parahypotaktiske reducerede sætning der bliver til kerneverbum i V og V-kon-

struktionen. Der er med andre ord på den synkrone plan tale om [- *clause combining*] og derfor også om [- *conjunction reduction*].

Denne form for konstruktion foreligger entydigt i (6'') hvor det situative verbum *sidde* optræder uden sit lokativobjekt. Dertil kommer at det led der følger efter den anden verbalform, i (6'') *avis*, kan flyttes frem forrest i sætningen som vist i (6'')3:

(6'')3 **Avis** sad han og læste.

Dette er ikke kun muligt i (6'') men også i de to andre varianter af (6) samt i (5), men ikke i de øvrige eksempeltyper, her kun illustreret ved (1) og (2):

(6')3 **Avis** sad han og læste inde i stuen.

(6)3 **Avis** sad han inde i stuen og læste.

(5)3 **Sin frakke** rejste hun sig og tog.

(1)3 ***Kiosken** går han med aviser og passer.

(2)3 ***Over hele femøren** sagde Maria "Velkommen!" og smilede.

Et andet karakteristisk træk som dog ikke er særegent for denne type (jf. 3.2.), er at der nødvendigvis er kongruens mellem de to verb(al)er hvad angår tempus/modus. I de tilfælde tales der i Hansen & Heltoft om **kongruenskonstruktioner**.⁷

Mens (6') og (6'') entydigt er eksempler på verbalperifrasekonstruktionen, er (6) det ikke. Sidstnævnte kan – som det fremgår af 3.1.1. – tillige være eksempel på [+ *conjunction reduction*], [+ *clause combining: parataxis*].

3.2. *Substitution er ikke mulig uden betydningsændring*

Er det derimod ikke muligt at foretage nogen af de nævnte substitutioner uden at sætningen ændrer betydning, er der tale om en konstruktion der psykologisk ikke kan udlægges som eksempel hverken på *parataxis* eller på [-*clause combining*]. Derimod må den tolkes som manifestation af den anden form for *clause combining* kaldet *hypo-*

7 I Grassi (op.cit: 155) tales der derimod om 'costruzioni pseudocoordinate'.

taxis svarende til a-eksemplerne i de italienske gengivelser af de danske eksempler.

Denne udlægning af de oprindelige uparafaserede eksempler kan vises ved forskellige former for paraphrase, hvorved den ene proposition realiseres som andet end VP/reduceret helsætning, hvilket variant 4 af eksemplerne viser:

- (1)4 Han går med aviser **samtidig med at** han passer kiosken.
- (2)4 "Velkommen!" sagde Maria **mens/samtidig med at** hun smilede over hele femøren.
- (3)4 Poul skubbede bilen **hvorved** han fik den igang.
- (3')4 **Fordi** Poul skubbede bilen, fik han den igang.
- (4)4 Han fulgte mit eksempel, **dvs at** han begyndte at dyrke motion.
- (4')4 Han fulgte mit eksempel **som** gik ud på at han skulle begynde at dyrke motion.
- (5)4 Hun rejste sig **for at** tage sin frakke.
- (5')4 Hun rejste sig **mens/samtidig med at** hun tog sin frakke.
- (6)4 Han sad inde i stuen **mens/hvor** han læste avis.
- (6')4 ?*Han sad **mens** han læste avis inde i stuen.
- (6'')4 ?*Han sad **mens** han læste avis.

I denne gruppe kan man skelne mellem det der i Hansen & Heltoft (op.cit) kaldes kongruenskonstruktioner (se 3.1.3.) og ikke-kongruenskonstruktioner. (4a) er et typisk eksempel på en ikke-kongruenskonstruktion, mens (5a) og (6a) er eksempler på kongruenskonstruktioner:

- (4a) Han fulgte mit eksempel og dyrker (nu) motion hver dag.
- (5a) Hun rejste sig og tog sin frakke.
- (6a) Han sad inde i stuen og læste avis.

I denne type V og V-konstruktion er det ikke muligt at forklare konstruktionen som eksempel på ellipse efter den i 2.1.1. givne definition; derimod er det muligt at forklare den som eksempel såvel på *conjunction reduction*, som på parahypotakse og på *desententialization*.

4. Konklusion

Som det er fremgået af ovenstående, er der kun i et enkelt tilfælde tale om paratakse. Det er tilfældet hvor *og* kan substitueres med *samt* (se 3.1.1.) da der her er tale om sidestilling af to prædikater.

Det er ligeledes fremgået at det i hvert fald i to tilfælde ikke er muligt at tale om *conjunction reduction*. Det drejer sig på den ene side om de tilfælde hvor de to verber tilsammen udgør verballedet, hvilket (6ⁿ) er et eksempel på *og* på den anden om de tilfælde hvor *og* kan substitueres med *samt*: her er der som sagt tale om sidestilling af prædikater eller VP'er i én helsætning.

Spørgsmålet er om de resterende to V og V-konstruktionstyper kan forklares som manifestationer af *conjunction reduction*. Det mener jeg de kan, og det samme må ud fra rent formelle kriterier gælde spørgsmålet om parahypotakse; men jeg mener samtidig at det er vigtigt at skelne mellem elliptiske og ikke-elliptiske konstruktioner i og med at konstruktionerne er væsensforskellige: i den elliptiske konstruktion er parahypotaksen betinget af sprogbrug, mens den i den ikke-elliptiske er betinget af sprogsystemet. Hvis man går ind på Lehmanns tankegang om at der fx er forskellige grader af *desententialization* i et hierarkisk kontinuum hvor helsætning (eller *sentence*) udgør det ene yderpunkt og nominalsyntagme det andet (se Lehmann 1988: 193ff), ligger den elliptiske konstruktion i et tilsvarende hierarkisk kontinuum tættere på paratakse end den ikke-elliptiske.

På basis af ovenstående mener jeg konkluderende at kunne sige at der er belæg for at en V og V-konstruktion teoretisk kan være en realisation af flere forskellige grammatiske strukturer som der fremgår af Oversigt 2. Hvilken der i det enkelte konkrete tilfælde er tale om, vil i mange tilfælde afhænge af pragmatiske faktorer.

OVERSIGT 2

V og V-konstruktionens morfosyntaktiske og kognitivt semantiske potentiale

FORM	MORFOSYNTAKS	KOGNITIV SEMANTIK
V og V	+ conjunction reduction	
	parahypotakse [S og S _{reduc}] _{SPROGSYSTEM}	+ clause combining: hypotaxis
	para(hypo)takse [S og S _{reduc}] _{SPROGBRUG}	+ clause combining: parataxis
	- conjunction reduction	
	paratakse [VP og VP]	+ clause combining: +/-parat. ⁸
	verbalperifrase [Aux og Kerne]	- clause combining

Det betyder at det spørgsmål der blev stillet i underoverskriften om V og V-konstruktioner er en parahypotaktisk konstruktion, må besvares med et "Somme tider men ikke altid".

Inden for de parahypotaktiske konstruktioner vil jeg foretrække at skelne mellem **fakultativ** og **obligatorisk** parahypotakse, da jeg opfatter den fakultative parahypotakse der er kendetegnet ved at være betinget af sprogbrugen, som mere parataktisk end den obligatoriske parahypotakse. Dette forklarer parentesens omkring -hypo- i Oversigt 2.

De fire forskellige grammatiske strukturer V og V-konstruktioner overordnet set kan være manifestationer af, kan som det fremgår af Oversigt 3, placeres i et hierarkisk kontinuum hvis yderpunkter er henholdsvis paratakse / +*clause combining* og hypotakse / -*clause combining*. Af oversigten kan man desuden udlede at jo mere konstruktionen nærmer sig yderpunktet hypotakse / -*clause combining*, jo mere grammatikaliseret er den.

8 parat. = parataxis. Begrundelsen for den her givne karakteristik findes i 3.1.2.

OVERSIGT 3

V og V-konstruktioners placering i det hierarkiske kontinuum: paratakse-hypotakse

↑	paratakse	VP og VP	+ clause combining: +/-parat. ⁹
↑	fakultativ parahypotakse	S og elliptisk S	+ clause combining: + parataxis
↓	obligatorisk parahypotakse	S og ikke-elliptisk S	+ clause combining: - parataxis
↓	hypotakse	Aux og Kerne	- clause combining

Ønsker man at opfatte samtlige manifestationer af V og V-konstruktioner som én grammatisk struktur, må strukturen forklares som eksempel på *desententialization*, men det indebærer for verbalperifrasetypens vedkommende at diakronien inddrages: synkront er der som allerede nævnt tale om én proposition (eng. *clause*).

Henvisninger

- Carston, R. (1994). *Conjunction and Pragmatic Effects*. In R. E. Asher (ed.). *Encyclopedia of Language & Linguistics, The*, vol II, 692-98. Oxford: Pergamon Press.
- Foley, W. A. & R. D. Van Valin, jr. (1984). *Functional Syntax and Universal Grammar*. Cambridge University Press.
- Grassi, R. (1998). Un fenomeno di tipologia sintattica: 'conjunction reduction'. *Linguistica e Filologia* 6, 151-201. Dipartimento di linguistica e letterature comparate. Università degli studi di Bergamo.
- Hansen, E. & L. Heltoft (1995). *Fra sideordning og samordning af hovedsætninger til kongruenskonstruktioner*. Arbejdsrapport i forb.m. grammatikseminar på Sophienberg 30.-31. marts 1995.
- Jensen, B. L. (1998). Om paratakse på dansk. V og V-konstruktioner. In L. Lundquist (ed.). *Inferens*. LSP 1998,6, 17-29. Working papers in LSP. Handelshøjskolen i København.

⁹ parat. = parataxis. Begrundelsen for den her givne karakteristik findes i 3.1.2.

- Jensen, B. L. (1999a.) Karakteristik af perioden. (Il periodo). In G. Skytte, I. Korzen, P. Polito & E. Strudsholm (red./a cura di) *Tekststrukturering på italiensk og dansk. Resultater af en komparativ undersøgelse. Struttureazione testuale in italiano e in danese. Risultati di una indagine comparativa*. København: Museum Tusulanum. 485-565.
- Jensen, B. L. (1999b). 'Clause combining' in danese ed in italiano. In G. Skytte & F. Sabatini (a cura di). *Linguistica testuale comparativa. Etudes romanes*. Copenaghen: Museum Tusulanum. 305-322.
- Jensen, B. L., I. Korzen & G. Skytte (1995). Tekst, teksttypologi og tekstækvivalens i kontrastivt perspektiv. In P. Durst-Andersen & J. Nørgård-Sørensen (eds.). *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 2. Liselejesymposiet 1994*. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Korzen, I. (1998). Ellipsen i tekstgrammatisk perspektiv. In P. Colliander & I. Korzen (eds.). *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 5. Sophienbergsymposiet*. Odense: Odense Universitetsforlag. 129-158.
- Lehmann, C. (1988). Towards a typology of clause linkage. In J. Haiman & S. A. Thompson (eds.). *Clause combining in grammar and discourse*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 181-225.
- Matthiessen, C. & S. A. Thompson (1988). The structure of discourse and 'subordination'. In J. Haiman & S. A. Thompson (eds.) *Clause combining in grammar and discourse*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Olson, M. L. (1981). *Barai clause junctures: toward a functional theory of intercausal relations*. Australian National University dissertation.
- Skytte, G., I. Korzen, P. Polito & E. Strudsholm (red./a cura di) (1999). *Tekststrukturering på italiensk og dansk. Resultater af en komparativ undersøgelse. Struttureazione testuale in italiano e in danese. Risultati di una indagine comparativa*. København: Museum Tusulanum.
- Solarino, R. (1992). Fra iconicità e paraipotassi: il gerundio nell'italiano contemporaneo. In B. Moretti, D. Parisi & S. Bianconi (a cura di). *Linee di tendenza dell'italiano contemporaneo* 155-170. Roma: Bulzoni.

